

Előfizetési árak:

A kiadóhivatalban átvéve:

Egész évre . . . 8 frt — kr.
Negyedévre . . . 2 „ — „

Helyben házhoz hordva:

Egész évre . . . 10 frt — kr.
Negyedévre . . . 2 frt 50 kr.

Vidékre postán szállítva:

Egész évre . . . 12 frt — kr.
Negyedévre . . . 3 „ — „

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

Megjelenik minden nap a hétfőn és ünnep utáni napok kivételével

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Apáczai u. 3. sz.

A szerkesztőség kéziratok visszaadására vagy megőrzésére nem vállalozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 4 kr.

NAGYVÁRAD, október 16.

Munkások temploma.

Alig alig van már olyan hely, ahol felemelkedve a földi porból, embernek érezhetné magát az ember.

Kint az életben, csak igavonók vagyunk. Hajt bennünket a küzdelem a létért s minden idegszálunkat a munka láza, minden izmunkat a megélhetés aggodalma feszíti a túlerőtletésig. Géppé lettünk, konczért morgó, marakodó éhesek vagyunk, kik meg nem állhatunk pihenni, hanem futni kell az örült versenyben, tovább — tovább.

A családi tűzhely sem tud pihenést adni. Olyan ez ebben a lázas életben, mint a lopott boldogság, mely annyi aggodalmat ad, hogy alig marad időnk élvezni azt, amit nyújtana. A gyermek gagyogás, a nő szerető szava nem megnyugvást okoz, de új küzdelemre serkent, dolgozni értünk, megfeszítettebb munkával tovább . . .

S ha szórakozást keresünk, a társadalom nyújtotta élvezetekhez fordulunk? Itt jutunk csak a föld porába, itt süllyedünk lejjebb, mert a mai élvezetek nem arra vannak berendezve, hogy felemeljenek, hanem azt az idegszálunkat, mely még ép maradt, perzselik el ezek, azt a csepp vért, mely még egészségesen kering bennünk, ezt mértelyezik meg.

Hajdan az üldözött ember számára azylumokat állítottak fel. Ha ide juthatott, üldözői nem követhették s ő megnyugodhatott.

Ezeket a helyeket szentnek tartotta mindenki, jók és gonoszak egyaránt.

Ha valaha jó volt, ma éppen élet szükséglet az, hogy minél több ilyen mentsvárunk legyen, mert ma nem csak az ellenség, de az ellenséges eszmék, a gyöttrő gondok, a fájdalom, a nyomorúság is üldöz, hajt a kétségbeesésig.

És megszólal a harang, az élet azy-lumának hangja és beszél a küzdő ember sokasághoz. Menekülj falaim közé! itt van a béke, meg pihenhetsz. Öntsd ki szíved szabadon, itt meghallgatást nyersz. Tárd fel aggodalmaid, itt fakad a vigasz, emeld fel szívedet és új életre kél a hervadt remény. És bent ül egymás mellett az ember, rangkülönbség nélkül, kinek hogy jutott hely s a közös gondolat közelebb vonzza őket egymáshoz. Künn hideg van, itt még melegít a szeretet.

A templom az, két ezredes meleg ágya a hitnek, reménynek, szeretetnek. Ahol nincsen templom, ott nincs menekvés az embernek. Elgyöttri az aggodalom, megtöri a reménytelenség és urrá lesz felette a gonosz eszme.

Nagy városokban még durvább az élet, még szükségesebb a hit, a remény, a szeretet fenntartása.

Ünnepet ül három napig Budapest szegény munkás osztálya. A nemes lelkű Soós, kármelita szerzetbeli perjel fáradozását megáldotta az ég s pompás templom épült a szegény munkás negyedben.

Ez valóban a szeretet hajléka.

Egy szerzetes, ki szeretetből mindenről lemondott, hogy a szegényeknek éljen, megpendíti a nemes eszmét, a magyar főpapság és arisztokrácia megérti és meghozza a szükséges pénz áldozatot s a felépült templomot megtöltik, az élet menekültjei, a fáradt munkások, kik itt

vége embernek és Isten vigasztalásaiban részesnek érezhetik magukat.

Szép volt a templomszentelési ünnep is.

A szentélyben ült a király s imádkozott buzgón. Enyhet kért alig hegyedő sebeire, mit a csapások ejtettek szívére, erőt a jelenre, bizalmat a jövőre, mert az ő élete nehéz és keserűséggel teljes.

Es ott volt a szegény munkás nép imádkozva buzgón. Erőt kértek ők is, reményt és megnyugvást az élet keserűségében.

Király és szegény, együtt mint ember, mint ugyan egyet kérő a Hatalmastól.

És király és nép felett az egyház áldó keze, a kereszt biztató jele, a hitnek nagy szava:

Szeretet az Isten s Ő nem hagyja el övéit soha.

Miniszterjárás.

Az új osztrák miniszterelnök és *Kniziolucsky*, a kimondhatatlan nevű pénzügyminiszter ma reggel Budapestre érkeztek és délből ismét elutaztak és magukkal vitték a magyar miniszterelnököt is. Nyilván ennek az utazásnak nem volt politikai célja. Az osztrákok csak be akartak mutatkozni a magyar kollégáknak: tárgyalni csak Bécsben fognak, a hol Goluchowszkinak, Krieghammernek és Kállaynak is van beleszólásuk, mert ezuttal kizárólag u. n. közös ügyekről van szó. A magyar széna alighanem rendben van, miután a király, a ki 1 és fél órai kihallgatáson fogadta Széll Kálmánt, rajta kívül nem fogad még más miniszter sem.

Alig is fér kétség ahhoz, hogy a közös ügyek rövidesen rendbe jönnek, miután az

A „TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Mese a leányhűségéről.

Írta: Deér.

A férfi szólt. Hangja remegett a belső felindulástól s szemeiben lelkének minden szenvedélye ott csillogott.

— Szeretni fogsz-e lányka mindig? Gyenge lelked elég erős leendő követni engem minden-hova? Mert az én életem olyan, mint a lehervadt levél. Nem tudom, merre vet a sors. Tudni fogsz-e majd szegény lenni velem? Lesz-e elég erőd bujdosni velem, — ha bujdosnom kell. S ha a sors mostoha lesz, — meg tudod-e majd osztani velem a börtön sivar, örömtelen magányát?

A lányka nagy, sötét szemeit odaszögezte a férfi tekintetébe s lágy, olvadékony hangon sutlogott hozzá.

— Szeretlek. Boldog vagyok, ha veled lehetek, ha szavadat hallhatom. Öröm lesz nékem az élet, ha megoszthatom a szegénységet veled. Gazdag leszek a nyomorban, is ha szerelmedet birom. Ha kell, bujdosni fogok veled uttalan utakon, — csak szeress! És a börtön ridég sivársága menyországom leendő, ha melletted lehetek.

A férfi kiérezte a leány hangjából annak

nagy, csodás szerelmét. Egy könnyesepp pergett alá napbarnította arcán.

Talán érezte, hogy méltatlan ő ekkora nagy szerelemre. Átkarolta a leány karcsu derekát s úgy susogott hozzá.

— Én édes boldogságom te!

A lányka könnyezett. Boldog volt, mert szeretett s bizott szerelmében.

A férfi meg elfordította tekintetét. Valami nyomasztó sejtélem szállta meg a lelkét. Eddig dicsőségről álmodozott s most egyszerre úgy félt, úgy remegett. Talán azt a gyenge virág-szálat féltette, a ki ott ült mellette?

Aztán felkelt. Átölelte a leányt s megindultak együtt a hosszú, bizonytalan utnak. Egyik sem tudta, mi vár rájuk, de most már nem féltek. A leány bizott a férfi szerelmében, erejében; a férfinak meg erőt adott a gyenge lány szerelme.

És csak mentek tovább uttalan utakon . . .

— Ugy lón, a mint a férfi mondta.

A férfi harczott a szabadságért. Mint orosz-lán küzdött napról-napra. Csak két gondolata volt, hazája és szerelme. Boldog volt, mikor szerelme ölébe hajthatta fáradt fejét s az végig csókolta szöghaját, porlepte, sebekkel borított arcát.

A lányka nem undorodott a véres sebek-től, mik úgy eléltelenítették szerelme arcát.

Szép volt ez neki így is. Tán még szebb, mint azelőtt régen. Hisz minden seb csak a férfi nagy, hősiességéről beszélt. És a leányka büszke volt arra, hogy e hősnak szívét ő bírja.

De aztán jött a megpróbáltatás ideje. A sereget szétverték. Menekült, ki merre futhatott. A gyenge lányka nem rettent vissza semmitől, követte szerelmesét minden-hova.

Megtartotta, a mit ígért. Nem ijedt meg a szegénységtől, nem a nyomortól.

Hetegig bujdosnak az erdő rengetegében, Madár nem járta helyeken bujdosnak, hol még virág se nyílt. A lányka nem panaszkodott.

A férfi lelkén kezdett erőt venni a csüggedés. Átkozta magát, a miért magához fűzte a gyenge leány életét. Fájt látnia a lányka nyomorúságát. Sokszor kérdezte tőle:

— Monzda csak édes, — nem átkozod a perczet, mely velem összehozott? Nem fáradtál még el a hosszas nélkülözésben?

A lányka szerelmesen nézett a férfi arcába s boldogságtól reszkető hangon válaszolt.

— Boldog vagyok, hogy veled lehetek. Örülök, hogy megoszthatom veled a szenvedést. De hát nem vagyunk-e boldogok? Egymásnak egymásért élhetünk. Nem zavarja szerelmünket semmi. Mikélmég nekünk? Az erdő mindennel el-lát bennünket. Csak most érzem igazán, mennyire szeretlek.

osztrák Reichsrath a kvóta-bizottságot és a delegációt feltétlenül meg fogja választani; egyébre pedig ahhoz, hogy a közjogi kapocs fenntartassék, szükség nincsen. Ez tehát se a magyar, se az osztrák kormánynak ma már nem okoz főfájást és ha valami véletlen közre nem játszik, erre az évre nem is fog okozni. A miniszterelnök utjának nincs is egyéb célja, mint a közös kormánnyal megállapítani a közös költségvetést és a delegációk egybehívásának napját.

Tilos a magyar szó.

A közös hadseregbeli tartalékos legénység felett most tartják a fővárosban az ellenőrzési szemlét. Ez alkalommal a hadügyminiszter rendeletére egy olyan ujitást hoztak be, a melyet szó nélkül hagyni nem lehet. A szemle előtt ugyanis a szemle megtartásával megbízott tiszt minden egyes esetben kihirdeti a jelentkezők előtt, hogy neveik olvasása alkalmával nem szabad azt felelniük, hogy »jelen« vagy »itt«, hanem azt kell mondani, hogy »hier«, mert ellenkező esetben az az ellen vétő tartalékost szigorúan megbüntetik.

A hadügyminiszternek ez a rendelete nemcsak törvénytelen, hanem még a katonai szolgálati szabályzattal is ellenkezik. A szolgálati szabályzat ugyanis nemcsak megengedi, hanem egyenesen megköveteli, hogy a németül nem tudó legénység felelőivel saját anyanyelvén érintkezessék. Ezért van megkülönböztetés az »Armeesprache« és a »Dienstesprache« között. A németül nem tudó legénység csak a vezényszavakat tartozik megtanulni németül, egyebet nem.

Tudjuk, hogy a hadügyminiszternek ez a rendelete honnan származott. Csehországban az ott dühöngő nemzetiségi mozgalmak egyik következménye az volt, hogy a cseh katonák »hier« helyett azt kiáltották, hogy: »zde«. Hogy a közös hadügyminiszternek nem tetszik, azt értjük. A »zde« azt jelentette, hogy a csehek az ő nemzetiségi mozgalmait már a hadseregbe is át plántálják. Csehország osztrák tartomány és ez a mozgalom veszélyes lehet az osztrák politikára és a hadseregre egyaránt. De hát Magyarország, úgy tudjuk, nem osztrák tartomány, hanem független ország, a melynek államnyelve a magyar. És ha a közös hadügyminiszter ugyanolyan megítélésben részesíti a magyar »jelen«, mint a cseh nemzetiségi hecczelők »zde«-jét, ez sértés a magyar állam szuverenitása ellen.

A király a munkások templomában.

Megindítóan szép és lélekemelő ünnepség volt az, amelylyel ma a legfőbb földi fejedelmek felavatták a fejedelmek fejedelmének, egyszerű házáat, amelyet a szegény munkások, a legalázatosabb emberek számára emeltek Budapest külvárosában, távol a világi zajtól és pompától. Az angyalföldi Huba-utca végén épített Istenháza a felszentelésére eljött a magyar király Bécsből, eljöttek a magyar egyház fejedelmek, kiki a maga rezidenciájából, megjelentek a kormány és az arisztokrácia tagjai. Az új külvárosi templom ragyogott a fényes egyenruhák, pazar díszítőzetek sokaságától. Mielőtt az új szentegyház az ő egyszerű népének birtokába jutna, a legnagyobbak és legelőkelőbbek imádkoztak benne azokon a térdeplőkön, amelyeken egyenlővé válik király és pór az Ur színe előtt.

Lassan gyülekezni kezdett az ünnep közönsége. Az oltártól jobbra állott az az egyszerű gót izlésű faragott karosszék, mely a királyt várta: előtte fraise-szinű virágos selyemszövettel bevont térdeplő. Jobbra a király helyétől négy aranyos karosszékot helyeztek el, az egyik előtt bársony párna Mária Józsefa imaszéke. Szemben a királlyal, az oltártól balra Schlauch Lőrincz bíborosnak készítettek imaszámolyt; mögötte a kormány tagjainak és a püspököknek székei állottak.

A szentély előtti padsorokat az arisztokráciának, a képviselőház tagjainak és a főméltóságoknak tartották fenn, míg a templom kis méretű hajóját már korán szorongásig megtöltötte a közönség.

Tíz óra lehetett, mikor hatalmas harangzugás között megérkezett Vaszary Kolos bíboros hercegprímás Kohl Medárd pápai prelátus, titkár kíséretében. Az agg főpapot nagy processzió fogadta a bajáratnál. Mialatt a kórus az »Ecce sacerdos magnus«-t, énekelte, a hercegprímás a sekrestyébe vonult, ahol magára vette a misemondó ruhát.

Az udvar érkezése fél tizenegyre volt jelezve s erre az időre a főbejárat előtt összegyűltek az egyházi, polgári és katonai előkelőségek. A kormány tagjai Széll Kálmán miniszterelnök vezetésével, a főpapok Schlauch bíborossal és Császka kalocsai érsekkel élőkön, a tábornok Lobkovitz herceg, hadtestparancsnok vezetésével; aztán Márkus főpolgármester, Rudnay főkapitány, Károlyi Sándor gróf, akire a magas vendégek fogadásának a tiszte várt.

Valamivel féltizenegy előtt csukott fogat állt meg a templom előtt, melyből Mária Józsefa főhercegnő szállt ki.

Mária Józsefa szívélyes mosollyal üdvözölte a hajlongó urakat és Károlyi Sándor gróf üdvözlő szavaira kissé idegenszerű kiejtéssel így felelt:

— Szívemből örülök, hogy részt vehetek e szép ünnepen.

Ezzel ő is a várakozókhoz csatlakozott.

A templomban mélységes csend lett. Egyszerre dörgő éljenzés hangzik be az utcáról, a király megérkezett.

A templom előtt valóságos hévvel ünnepelte a királyt a népsokaság, melyet Czájlik rendőrtanácsos vezetésével nagy rendőrsapat tartott rendben.

Ő Felsége Paar gróf lovassági tábornok és Bolfras altábornagy főhadsegédek, valamint Hochast sorhajóhadnagy szárnysegédek kíséretében jött. Először Mária Józsefához fordult és néhány szívélyes szót váltott unokahúgával. Azután fogadta Károlyi Sándor gróf üdvözlését, melyre ő is így felelt:

— Igen szívesen jöttem el e szépünnepre.

Most kezét szorított az uralkodó Széll Kálmán és a miniszterekkel, azután megindult a szentegyház belsejébe. A díszruhás papok hosszú menete haladt előtte. A miséző lelkészek, a püspökök, a pástorbotot és kettős keresztet vivő ministránsok kettős sorban mentek a szentély felé a kórus harsogó hálaéneke mellett. Közvetlenül a király előtt Fellet címzetes püspök, esztergomi kanonok vitte az apostoli keresztet. Ő Felsége balján Mária Józsefa főhercegnő haladt, mögöttük a méltóságok fényes serege.

Az urak is mind elfoglalták helyeiket. Pompás, szingazdag képet nyújtott most a kicsi, szerény templom — olyan fényes, aminőnek talán soha többé nem fog szolgálni. Az uralkodó jobbánál, szembe fordulva az oltárral Mária Józsefa főhercegnő térdelt, az egész szertartás alatt le nem véve szemét az imakönyvről, melyet Salm gróf dragonyos főhadnagy, a szolgálattevő kamarás tett eléje.

Velük szembe a szentély baloldalán Schlauch bíboros, Császka érsek, Steiner székesfehérvári püspök, Fehér Ipoly pannonhalmi főapát, aztán Széll Kálmán miniszterelnök, Hegedűs Sándor, Wlassics Gyula, Fejérvári Géza báró, Darányi Ignác, Plósz Sándor, Széchenyi Manó és Cseh Ervin miniszterek, Apponyi La-

A férfi arcát a boldogság pirja futotta át. Szólni akart, de nem jött hang az ajkára. Csak nagy sokára tudott szóhoz jutni. Akkor is olyan szakgatott hangon szólt:

— Leány, áldom Istenemet, hogy nekem adott téged!

Még akart beszélni de hangját elfojtotta a zokogás. A nagy, erős férfi zokogott a — boldogságtól.

A leányka meg felesékolta az aláhulló könnyeket s úgy beszélt lovagjához.

— Miért-e könnyek? Tán boldogtalan vagy?

A férfi felkapta fejét, átölelte a leányt.

— Boldog vagyok, a boldogság könnyűi ezek! A te tiszta, csodás szerelmed feledtet velem mindent. Most már nem félek semmitől. Erős leszek, hogy méltó lehessen erre a nagy szerelemre.

És mindakettőn úgy hitték azt a nagy boldogságot, a mit a szívük érzett.

De hát másként volt megírva az ő sorsuk a sors könyvében.

A férfit elfogta az ellenségnek egy portyázó csapata. A leányka nem menekült. Oda lépett a parancsnokhoz s bátor hangon szólt hozzá.

— Jó uram, ha őt elviszitek, vigyetek engem is ő velem. Nem tudunk mi egymás nélkül élni.

A fiatal tiszt csodálta a leány bátorságát. Amint végignézett a leányka gyenge virág-szál természetén, valami csendes szánalom fogta el a lelkét.

— Szegény leány te — mondta a leánynak — nem tudod, mit akarsz. Nem a te számodra való hely az, a hova e férfit visszük. A börtön vár reá s talán a halál. Kár volna így szép virágért, hogy a börtönben hervadjon el. A leányka mosolyogva válaszolt.

— Jó uram, te akkor nem ismered a szerelmet. Az volna halálom, ha elszakítanátok tőle. Én nem félek a börtöntől, ha vele lehetek. Ugy-e szabad lesz vele mennem?

A tiszt elfordult. Nem akarta, hogy lássák azt az áruló könnyecseppet, mely ott ragyogott a szemében.

Aztán újra oda fordult az elfogottakhoz.

— Legyen tehát. Előre!

S a kis csapat megindult előre. Mikor a táborba értek, a tiszt jelentést tett. Szólt a leányról is. Mindenki bámulva hallgatta annak hősiességét. Sajnálták is. Maga a vezér ajánlotta neki, hogy szabadon bocsátják. Hiába. Ő csak azt kérte, hogy maradjon.

A férfit börtönbe vetették. A leány követte oda is. És ott is boldogok voltak.

— Boldog vagyok, — mondta a leány, — hogy megoszthatom veled a börtön magányát s boldog leszek, ha veled halhatok.

A férfit meg emésztő gondok gyötörték. A lelke, egész valója visszariadt attól a gondolat-tól, hogy a gyenge leányt magával ragadja a halálba. De nem tudta, mit tegyen.

Nem sokáig gondolkodhatott, mert jöttek érte, hogy kihallgassák. Sokáig tartott ez. S mikor vége volt, a férfit nem vezették vissza a börtönbe. A leánykát is elővezették a penészes börtönből.

Szegény leány nem értette a helyzetet. Örült, hogy újra láthatta szerelmesét s újra szabadok lehetnek.

Nem vette észre, hogy a férfit sem rab többé. Nem nézte ő, hogy milyen új, fényes egyenruhája van szerelmesének. Ő csak a hőst látta benne, kit szeretett.

— Ugy-e most már mehetünk tovább? — kérdezte a leányka.

A férfi elpirult. Elfordította tekintetét s úgy válaszolt.

— Nem megyünk. Itt kell maradnunk, ha élni akarunk.

A leányka nem kérdezte miért? Bizott a férfin.

De nem sokáig tartott hite, bizalma. Rombodott minden reménye, minden boldogsága.

Egy reggel riadót fújtak. A sereg lóra patant s megindult. A gyenge leány nem maradt el, hiába kérte a férfit, hogy maradjon vissza.

jos gróf főudvarnagy, Andrássy Aladár gróf főkamarmester, Márkus főpolgármester. Egy hölgy is volt a főméltóságok között: Altemsgrofnő, a főhercegnő udvarhölgye.

A szentély közepét egészen megtöltötte a sok diszruhás pap, a kik a hercegprimásnak minisztráltak. Köztük voltak a karmelita atyák az ő különös, nálunk ismeretlen viseletükkel. Barna csuha földi testüket, mely fölé hófehér, kapucziános kámsza borul; lábukon egyetlen talpból és összekötő szijakból alkotott saru (innen a rend neve sarutlan karmeliták.)

Ennek a gyönyörű képnek szolgált háttérü a nagyközönség sűrű fekete tömege.

Minden szem az uralkodót figyele, aki csendes mozdulatlanul térdelve zsámolyán, áhítattal hajtotta ősz fejét fehérkeztyűs kezébe. Így vesztegel az ájtatos csendben, amikor aztán egyszerre százhusz tisztán csengő gyermekhang harsogta ég felé lelketemelő erővel hálaadó zsolozsmáját: a király jószágos nézésű kék szemét komoly, szelíd fohással és felé emelte, Magyarország hercegprimása magasztos alakjával a közönség felé fordulva áldólag kiterjesztette karjait . . . valami kifejezhetlen meghatottság, csaknem átszellemültség fogta el a jelenlevőket . . . A ministráns-csengettyű finom, éles hangja megszólalt: földig hajoltak mind a nagyok; a diszes egyenruhák, a drága selyemöltözetek a porral érintkezni . . . Még egy csilingelés: a mélységes csend valósággal fogva tartotta a lelkeket . . .

Ezután újra felharsant a dicsőítő ének a százhangu kóruson. Jetkens »Ave Maria Stella« kezdetű egyházi énekét adta elő Meiszner Imre dr. karnagy vezetése alatt a VIII. kerületi főreáliskola növendékeiből és a »Cecilia-egyesület« daláraiból alakult énekkar. A tiszta, nemes szárnyalású dal, úgy mint Meiszner karnagy ünnepi miséje a szép és gondos előadásban bensőségteljes hatást gyakoroltak.

A mise véget ért. A király odalépett a hercegprimáshoz és elbucszott tőle, aztán a papi menetet követve a kísérettel a templom bejáratára felé haladt. Ott a szellős előcsarnokban — a király cerele-t tartott. Jókedélyű mosolygás derítette föl ő felsége arcát, amint Széll Kálmánt üdvözölte és körülhordozva szemét a templom diszítésein, látható meglepődéssel mondotta:

— Nem! megyek veled, bár hova vezess is!

És ment. Csak akkor állt meg, mikor látta, hogy magyar sereggel állnak szemben. Remegés futott végig egész valóján. Nem tudta, mi történik vele.

Csak nézte szerelmesét, ki felfogta fegyverét s odaszögezte a magyarra.

Most már megértette a leány is a helyzetet. Felsikoltott. Aztán odarohant a férfihez, kikapta annak övéből az egyik pisztolyt s nem várva semmit, keresztül lőtte a férfi szívére. És még csak meg sem siratta.

Addig tudta szeretni, míg szegény volt. Volt ereje a börtönbe követni s szenvedni vele együtt, mert volt hite, bizalma a férfiban.

De mikor megtudta, hogy az a férfi, kit rajongva szeretett, áruló lett, — akkor elszállt a szerelem. De volt még annyi ereje, hogy nem engedte, hogy lelkének ideálja saját hazája ellen fordítsa fegyverét. Keresztül lőtte az áruló szívére.

Valószínűleg ő is ott lelte halálát.

Ez az a mese, mit a leányhűségről akartam mondani.

Nem ma történt. Talán ma már el sem hiszik, hogy valaha ilyen emberek is éltek.

— Igazán szép egy szentegyház. Minden stilszerű benne és felemelően egyszerű.

Zichy Aladár grófot, az építőbizottság al-elnökét megkérdezte ő felsége:

— Sokba került az építkezés?

— Száznolcvanezer forintba, Felség.

— És gyűjtés útján szerezték a pénzt?

— Az igazat megvallva, Felség, nem volt egy krajczárunk sem, — felelte őszintén a gróf. Egy keveset összegyűjtöttünk, de nagybárára kölcsönre épült a szentegyház. Nagy szükség volt rá a városrészben.

Ezalatt Mária Jozefa főhercegnő élénken társalgott Schlauch bibornokkal és szintén nagyon megdicsérte a kis templomot. A főhercegnő folyton magyarul beszélt.

Ő felsége még a miniszterekkel, Károlyi Sándor gróffal, Lobkovitz herceggel váltott néhány szívélyes szót, aztán meghajtotta magát és a legjobb hangulatban távozott.

A felszentelési ünnep ma délelőtt még nem ért véget. Délután folyt le annak második része, amikor Boltizár püspök ünnepi körmenetet tartott.

Jegyzők gyűlése.

A magyarországi községi és közigazgatási országos központi egylete ma délelőtt tartotta rendes évi közgyűlését Pestmegye székházának dísztermében Kuncze Imre elnöklése alatt.

Az elnöki jelentés, mint a lefolyt év kiemelkedő mozzanatát, főlegemlíti, hogy ő felsége megengedte, hogy az egylet által létesítendő árvaház Erzsébet királyné országos közigazgatási árvaháznak neveztessék el. Örömmel jelenti továbbá, hogy az árvaház alapítójaként ma már meghaladja a 40000 forintot. A községi közigazgatásra vonatkozó némely törvényhozási intézkedések felemlítése s a tárgysorozat néhány fontosabb pontjának érintése után a jelentés felkéri a kártársakat, ne forgácsolják szét erőiket, tömörüljenek a központi egylet köré s bizzanak meg annak vezetésében, választmányában.

Az éljenzéssel fogadott jelentés után a közgyűlés tudomásul vette a múlt év zárszámadásait és a jövő év költségvetését. Ezek során hosszabb vita támadt a fölött, hogy miképpen kezeljék az árvaház alapítóját. Az egyik azt akarja, hogy a vármegyénkénti külön-külön kezelt pénz egyesíttessék, a másik, hogy állampapirokban helyeztessék el. A közgyűlés végre Szegedy Albert rákoskeresztúri jegyző felszólalása után elhatározta, hogy az árvaház alapítóját továbbra is a törökszentmiklósi takarékpénztárban kezelteti és pedig vármegyénként külön-külön.

Állva hallgatták meg ezután a jegyzők ő felségének legmagasabb elhatározását, amelylyel megengedte, hogy az országos jegyzői árvaháznak Erzsébet királyné országos közigazgatási árvaház legyen a neve.

Az elnökség a közigazgatás rendezése dolgában már régebben memorandumot készített. A vidéki egyletektől azóta beérkeztek a vélemények s a választmány most azt javasolja, hogy a beérkezett indítványok, vélemények tekintetbe vételével egy bizottság revideálja az emlékiratot, melyet aztán felterjesztenek majd a kormányhoz.

A törvény ellen.

— A kiskereskedők mozgalma. —

A kiskereskedők társulata folytatja a megkezdett mozgalmat és tegnap már oly kérvényt terjesztett be Nagyváradi város polgármesteréhez, hogy az új italmérési törvény életbelépésével az eddigi korlátlan kimérések (korcsmák) számát (125) 50-el szaporítsa. Ez a kérelem pedig képes az új törvényt teljesen rivalizálni és szociálpolitikai hatását megsemmisíteni.

Szerencse, hogy nemcsak napszámosok hozták a mezőrendőri törvényt, nem szesz- és dohánytermelők a pénzügyi rendeleteket és nem a dr. Adorján Ármin ur kiskereskedői az italmérési törvényeket. A titkár ur vasárnapi cikkünkre az alábbi válaszzal felelt, melyre mi először is kijelentjük ismét, hogy ő a szatósokkal együtt és javukra teljesen jóhiszeműleg cselekszik, a midőn azoknak a memorandumokat kéz alá adja és azok a saját javukat keresik. Megengedjük, hogy a kiskereskedőknek saját külön erkölcsaik vannak és ehhez külön törvényeket is szeretnének.

Vasárnapi cikkünkben azt igyekeztünk kimutatni, — sajnáljuk, hogy a titkár ur éppen ezt a részt vette legkevésbé figyelembe, — hogy az új törvény csökkentti az alkalmat a pálinka ivásra, tehát jó. Meg vagyunk győződve, hogy a titkár ur többször járna az operába, ha itt helyben opera volna, de mivel nagy utat kell tenni érte, tehát nem megy. A jelen állapotok közt uton-utfélen korcsma, szatósbolt stb. stb. A szomjas toroknak mindenütt előtűnik az ital. Az alkalom így is meg lesz eléggé, jól mondja a titkár ur, míg alkalom van, iszákosság is van — és egy ideális intézkedés az volna, a mi Oroszországban, hogy százával csukják be a korcsmákat, de azért a mi törvényünknek is lesz haszna.

Nem akarjuk a korcsmáknak pártját fogni a kiskereskedőkkel szemben, a mint a válasz feltűnteti, de nem hallgathatjuk el azt, hogy pld. a szatós boltban a berugott ember olyan vásárlásokat tesz, a mire vagy van szüksége, vagy nincs. Ez is egy vagy-vagy. És a vásárló ezen állapotában a kréta is duplán fog, a mivel éppenséggel nem akarunk rosszat mondani a titkár ur minden önzéletes szatósairól.

A válasz különben a következő:

A törvény ellen. A »Tiszántul« vasárnapi száma ily című cikket közöl, melyben azt igyekezik bebizonyítani, hogy a kiskereskedők, mikor az új italmérési törvény s az ezt kiegészítő min. utasítás egyes sérelmeit enyhíteni óhajtanák, valami rettenetes dolgot művelnek, én pedig, mint a társulat titkára, még elősegitem az iszákosság terjedésére irányuló mozgalmat. Bár a kir. pénzügyigazgató urhoz beadott kérelmünk alapos elolvasásából minden elfogulatlan egyén megítélheti azt, hogy e mozgalomnak sem törvény, sem erkölcsellenes célja nincs, mégis meg kell jegyeznem a cikk írójával szemben, hogy csalódik, mikor azt hiszi, hogy ha a kiskereskedők a törvényt szó nélkül hagyják, akkor az iszákosság már megszűnik. Mindaddig, míg bárhol lehet pálinkát kapni, addig nem szűnik az meg s így legalább is igazságtalan az a felfogás, amely azt iparkodnék vitatni, hogy a mit a korcsmárosoknak szabad, az a kiskereskedőknek tilos. Vagy-vagy! Vagy senkinek, vagy nekik is. Mig egy alkalom van, addig nem lehet az összezt elenyésztetni. Az ezrekre menő családok existenciájának kérdése pedig igenis fontos állami s társadalmi érdek, még ha a t. cikkíró ur nem tartja is annak. Különben az illetékes hatóságok bizonyára meg fogják találni a helyes módot a különféle érdekek kiegyenlítésére, addig legyünk türelemmel és — békével.

Szerkesztő urnak tisztelő hive:

Dr. Adorján Ármin!

A kiskereskedők társulatának a polgármesterhez átnyújtott memorandum a következő:

A már jelzett 1899. évi t.-cikk 31. §-a ugyanis kimondja, hogy a korlátlan kimérések számának a változott viszonyok következtében szükséges szaporítása, vagy apasztása iránt a községi elöljáróság, vagy a közigazgatási hatóság, vagy a pénzügyigazgatóság a törvény 7-ik §-ában megjelölt közigazgatási hatósággal egyetértőleg a pénzügyigazgatóság határoz. Ime Nagyságos Polgármester ur! ez az a pont, mely

bennünket jelen kérelmünk megtételére ösztönöz.

Az új törvény a szatócoknak, vegyes és kiskereskedőknek az italmérést csak rendkívül szigorú korlátozások mellett engedi meg és hogy többet ne említsünk, az u. n. gabona-pálka, valamint a többi olesőbbfajta szeszitalok elárúsítását egyáltalán megtiltja a nevezetteknek, a miáltal ezen illeték fő czikke megszűnván, határozottan állítható, hogy ezentul a szatócüzletek teljesen tönkremennek, különösen, ha figyelembe vesszük a törvényt kielégítő miniszteri utasítás azon rendelkezését is, mely szerint a szatócok által ezentul csak 1 forint és 80 kr. (liter) értékű szeszitalok lesznek elárúsíthatók.

A viszonyok ilyen változása lolytán csak természetes, hogy azok a kik ekkép keresetüktől és kenyertől ugyszólván teljesen megfosztatnak, a végszükség által kényszerítette kutatják azon módot, amely még esetleg lehetővé teszi számukra a megélhetést.

Az új törvény szabványai szerint az u. n. korlátlan kimérések (korcsmák) azok, amelyek az italméréssel foglalkozóknak a körülményekhez képest ezentul is megfelelő megélhetési módot nyújtanak. A jelenlegi szatócok és vegyeskereskedők nagy része tehát látva, hogy ezen tizlettel az új törvény korlátozása miatt nem fognak boldogulni, korlátlan kimérési engedélyért folyamodnak. Kérelmeiknek azonban utját állja az a színtén törvényes intézkedés, hogy a korlátlan kimérések bizonyos létszámhoz vannak kötve, a melyen felül új engedélyek ki nem adhatók.

Az új italmérési törvény már jelzett 31. §-a azonban megadja a módot eme létszám emelésére. És ezért fordulunk ezuttal a Nagyságos Polgármester Urhoz! azon tiszteltteljes és száz meg száz család életérdekét magában foglaló kéréssel, hogy méltóztassék ezen §-ban megadott jogának felhasználásával a nagyváradi kir. pénzügyigazgatóságnál lehetőleg sürgős javaslatot tenni aziránt, hogy Nagyváradon a korlátlan kimérések száma megfelelőleg, még pedig a jelen viszonyokat figyelembe véve, **legalább ötvennel emeltessek.**

Kérésünket még ezenkívül más indokkal is támogathatjuk, hogy Nagyváradon ugyanis jelenleg az ily korlátlan kimérések létszáma 125-ben van megállapítva. Ezen megállapítás még 1893-ban történt, tehát akkor, a midőn Nagyvárad lakossága a jelenleginél legalább 6—7 ezerrel kevesebb volt és akkor, a midőn még sem a város ekkép kifejlődve, sem forgalma a maihoz irányítva ilyen nem volt és így természetes, hogy az akkor megállapított létszám ma már kevésnek bizonyul.

Jól tudjuk, hogy kérelmünk semmiféle más akadályba nem ütközik, csak éppen a jelenlegi engedélyesek érdekesportjának érthető ellenzésébe, sőt tudomásunk van arról is, hogy éppen ezen érdekeltég egyik töredéke ellenirányú kérelmet támasztott, a melyben nemcsak, hogy a létszám emelése ellen lép, de még annak apasztását kéri.

Azonban ezen ellenzés nem vehető komolyan, mert hiszen az általam felhozott indokok oly súlyosak és oly fontosak, melyek az érdekeltég gyenge érvelésével és elfogultságával szemben bizonyára győzedelmet aratnak.

A Szacsvey-szobor ügye.

Egy félszázada mulik el a gyászos időnek, midőn a többi lelkes hősök után Nagyvárad első népképviselőjét: **Szacsvey Imrét** bitóra hurczolták a nemzet szabadságának elnyomói.

Nem szükséges Nagyváradon **Szacsvey Imre** életét, működését ismételni, tudja itt mindenki, mily hálával tartozik emlékének az egész nemzethez, de különösen Biharmegye és Nagyvárad, ahol hazafias tevékenységét kezdte.

És félszázad óta nem rőtta le kegyeletét senmi módon a város és megye közönsége vértanujára iránt. Nem jelzi emléket semmi e városban, a melynek hű fia s első képviselője volt.

Ezelőtt évtizedekkel mozgalom indult meg

ugyan, hogy **Szacsvey Imrének** szobrot emeljen Nagyvárad város közönsége. A közönség lelkesedéssel fogadta a mozgalmat s pár ezer forint csakhamar összegyűlt, azonban azóta lelohadt a lelkesedés, és feledésbe ment a szép terv, a melynek megvalósítása első sorban Nagyvárad polgárságának a kötelessége.

Déry János törvényhatósági tag vetette fel nemrég újból a szunnyadó eszmét s hiszszük, hogy Nagyvárad város és Biharmegye közönsége hazafias lelkesedéssel áldoz a Szacsvey-szoborra s megvalósításhoz segíti a szép és kegyeletes czélt.

Az ötvenéves forduló a legalkalmasabb idő arra, hogy a polgárság pótolja az eddigi mulasztást vértanuja emlékével szemben.

Dr. Bulyovszky József polgármester a szobor ügyében kiküldött bizottságot vasárnap értekezletre hívta egybe.

Az értekezleten a polgármester elnököl s jelen voltak: **Hegyesi Márton**, **Rácz Mihály** főjegyző és **Déry János** törvényhatósági tag.

Dr. Bulyovszky József polgármester ismertette az összejevetel czélját, hogy mi módon rójja le kegyeletét **Szacsvey Imre** vértanu emléke iránt a város közönsége, halála 50 éves fordulójára alkalmából s minő uton emeljék a szobor meglevő alapját oly magasra, a melyből a szobrot elkészíthetik.

Indítványozza, hogy a legközelebbi városi közgyűlésen a polgármester a havi jelentésben emlékezzék meg a vértanuról s emléketjegyző-könyvben örökítsék meg. A városnevében október 24-én, a kivégeztetés évfordulóján koszorút helyezzenek a vértanu síremlékére Budapestben. A szoborra pedig a város polgársága között indítsanak gyűjtést. Kérjék fel Biharmegye alispánját, hogy saját hatáskörében a vármegye területén szintén gyűjtést eszközöljön a szoborra.

Hegyesi Márton elfogadja a polgármester indítványát, sőt megtoldja azzal, hogy Nagyváradon ne csak a szobor-bizottság, vagy a törvényhatóság, hanem a polgárok és a honleányok is kéressenek fel a gyűjtésre. Kérjék fel adakozásra továbbá a helybeli pénzintézeteket is.

A polgármester indítványát **Hegyesi Márton** pótlásával elfogadták.

A gyűjtő-ívek szövegének megírására a város költői lelkű főjegyzőjét: **Rácz Mihályt** kérték fel, aki be is mutatta a bizottságnak a következő, hazafiságtól lángoló szép szöveget, a melyet alább közlünk.

Elfogadták még a szobor-alap növelésére, hogy képes levelező lapon bocsátják ki **Szacsvey Imre** vértanu arczképét.

Bemutatott a polgármester két fényképet, melyet a meglevő régi rajza s részben emlékezete után **Gyalokay Lajos** által festett **Szacsvey** arczképéről vettek fel.

Hegyesi Márton bejelentette, hogy az ő tulajdonában is van egy **Szacsvey**-arczkép, de ez is csak emlékezet után van készítve.

Ez utóbbi képet is lefényképeztetik, a **Gyalokay**éról vett fénykép másolatával együtt elküldik a vértanu még életben levő nővérének, hogy válaszssa ki, melyik kép jobb s felel meg a hűségnek.

A fényképeket szintén sokszorosítják s áruba bocsátják.

A vértanu kivégeztetése évfordulójára napján, okt. 24-én délelőtti 10 órakor az olasz-i plébánia templomban requiemet tartanak.

Az adakozásra közrebocsátandó gyűjtő-ív szövege a következő:

Állítsunk emléket Szacsvey Imrének!

Nagyvárad város, valamint Biharmegye **Szacsvey Imrének**, városunk első népképviselőjének — aki hazaszeretetéért 1849 október 24-én, tehát egy félszázaddal ezelőtt megbélyegezni akaró halálammal végeztetett ki — emlékszóbot akar állíttatni.

Több mint három évtizede merült fel ezen eszme. Mihelyt t. i. a legutóbbi szabadságharcunkat lenyűgöző önkényuralom engedni kezdett féktelen dühéből s a nehéz időben titkon ápolta hazafiúi kegyelet szabá-

dabban nyilvánulhatott: egyik legelső ténykedése e kegyeletnek az volt, hogy hálával fordult ama dicső emlék felé, akik vérbe fojtott küzdelmünk kimagasló hősei voltak és mátyrjai lettek!

Ilyen mátyr **Szacsvey Imre**!

Rendelkezésünk alatt levő iratok igazolják, hogy a három évtized előtt megnyilatkozott kegyeletes hála és megemlékezés nem volt hiába, amennyiben Nagyvárad város és Biharmegye hazafiasan gondolkodó és érző közönsége is megragadta az alkalmat, hogy önkéntes adakozások filléreiből emléket állítson a legszebb férfikorában áldozatul esett hazafinak.

Nagyvárad város közönsége már korábban működvelői s más előadások eredményeként gyűjtött is össze némi összeget a kegyeletes czélra, mely időközben kamataival a város házipénztárában kezelve jelenleg mintegy 11 ezer koronát tesz ki.

Ezen összeg azonban még kevés arra, hogy a vértanu emlékszóbot városunk valamelyik alkalmas terén felállíthassuk annak bizonyosságául, miszerint a hazának élni, a hazáért halni annyi, mint az egymásra következő nemzedékek soha el nem muló hálás kegyeletét megszerezni.

Czélunk elérésében számíttunk Biharmegye lekes közönségének támogatására s e támogatásban annyival inkább remélünk és hiszünk, mert a nemes vármegye közönsége már 1874. évi december hó 16-án s folytatva tartott közgyűlésén lelkesedéssel tette magáévá a szobor felállításának eszméjét s több tagból álló küldöttséget bízott meg a várossal való együttműködéssel; mert **Szacsvey Imre** Biharmegye gyűléstermében kezdte oly sokat ígérő, oly korán véget ért politikai pályafutását, ott küzdve a hazafias eszmékért azon fiatalság élén, melynek működése dicsőségére vált az ösmegyének.

Aláírási ivateket ajánljuk a lelkes honleányok és hazafiak jóindulatába.

Kelt Nagyváradon, a **Szacsvey**-szobor-bizottság 1899. október hó 15-ik napján tartott üléséből.

Szunyogh Péter alispán, **Hegyesi Márton** törvényhatósági bizottsági tag, mint Biharmegye kiküldöttei.

Dr. Bulyovszky József polgármester, **dr. Váradi Zsigmond**, **Mezey Mihály**, **Szokoly Tamás**, **Balogh Döme**, **Déry János**, **Rácz Mihály** főjegyző, törvényhatósági bizottsági tagok, mint Nagyvárad város kiküldöttei.

Gróf Bréda Viktor balesete.

Nemrég adtak hírt a lapok két Debreczenben állomásozó huszártiszt súlyos balesetéről. Most hasonló sajnálatos baleset történt városunkban is.

A Vilmos huszár ezred ország szerte ismert arról, hogy tisztikara a magas arisztokraczia köréből került ki, s ez a tisztikar nem csak grófi és bárói koronáival, hanem igazi humánus bánásmódjával és szigoruan felfogott kötelesség tudásával tartja állandóan magas nívón az ezredet.

Természetes tehát, hogy mind katonai, mind polgári körökben őszinte népszerűség veszi körül a tisztikar minden tagját.

Ma délelőtti gyorsan terjedt el a hire, hogy az ezred egyik főbb rangú tisztjét súlyos baleset érte. Százféle verzió támadt rögtön a hír nyomában, úgy, hogy szinte megnyugvással jelenthetjük, hogy a hírek fele sem igaz. Semmiféle szenzációs kombináció nem igaz, az egész baleset — katonadolog.

Gróf **Bréda Viktor** szokása szerint ma is pontosan megjelent a **Ferencz József** lovassági laktanyában, hol az I-ső század remonda lovait dressirozták.

Kötelességének tartotta ezt a műveletet, mely a legfontosabbak egyike, személyesen megfigyelni s ezért a fedett lovardába ment.

Itt a kinyíló ajtótól egyik ijedős ló megbokrosodott s hirtelen felvágva, megsértette a századost, kinek jobb felső karja eltört.

A sérült századost több orvos felkereste, de nem a baj veszélyes volta miatt, hanem természetes érdeklődésből, mert a szükséges kötetést már Glück ezredorvos a helyszínén elvégezte, sőt azt sem engedte meg a sérült századosnak, hogy kocsját megvárja, hanem azonnal gondoskodott haza viteléről.

Gróf Bréda Viktor százados balesete után semmi komplikáció nem lépett fel s így minél előbb minden utóbaj nélkül teljes egészségét vissza nyeri.

Az előkelő tiszt lakását sok ismerőse kereste fel, kik részvétüket tolmácsoltatták előtte. Még a délelőtti folyamán ott voltak: Fráter orvos, Glück ezredorvos, br. Leonhardy alezredes, Széchenyi kanonok, br. Berg kapitány, Sztipcsics ezredes, Aulich ezredes stb.

UJDONSAGOK.

TÁJÉKOZTATÓ.

Régészeti és történelmi muzeum. (Schlauch nyitva minden vasár- és ünnepnap d. e. 10 órától fél-1-ig és d. u. 3—5-ig 10 kr-ért. Kedden és csütörtökön d. u. 3—5 óráig 20 kr-ért. Más időben 50 kr.

Október 16. 17. Jegyzővizsgálat a megyeházán

Október 19. 20. 21. Ellenőrzési szemle a várban. (Közös hadsereg.

Október 23. 24. 25. Ellenőrzési szemle a honvédkiegyesítő parancsnokságnál reggel 8 órakor.

* **Királyi kihallgatás.** Ő Felsége 10 órakor általános kihallgatást adott. Fogadtattak: Lobkovitz Rudolf herczeg hadtestparancsnok, tábornagya, Szabó Miklós a kir. Kuria elnöke, Josipovich Imre, Berzeviczy Albert, Keglevich István gróf, Hegedüs Sándor, Plósz Sándor, Andrassy Gyula gróf és Pokorny Ármán altábornagy, val. belső titkos tanácsosok; továbbá Mihályi Viktor gör. kath. érsek, Burián István követ, Csesznek Benő ker. parancsnok és Latscher Viktor dandárparancsnok vezérőrnagyok; továbbá Riedl Ármán dr. vezértörzsorvos, Radocza János országgyűlési képviselő, Gáspárdy Géza követségi titkár, Benko Gyula osztálytanácsos, Halbhuber Tivadar báró, Seel Franz Antal, Wanka Lajos és Kratky Ferenc ezredesek, Toppó Sándor sorhajókapitány, Hauer Lipót báró és Khneppach Győző alezredesek, továbbá Fésüs György dr. jogakadémiai igazgató, dr. Horváth Ödön magántanár, Ludwik Endre dr. kórház-igazgató, Áldor Adolf dr. tiszt főorvos és még több.

* **Stefánia főhercegnő esküvője.** Stefánia főhercegnőnek küszöbön álló eljegyzési hírért az egész világ sajtója átvette már. Meg is czáfolták félig meddig, de a czáfolat hangja és tartalma olyan volt, hogy inkább megerősítette, mint megczáfolta a hirt. Az egyik czáfolat azzal akarta megdönteni a hír valódiságát, hogy abszurdumnak tünteti föl, mondván, hogy már azért is lehetetlen mert a Lónyay-család szigorúan protestáns. Ezzel szemben arról értesítenek bennünket, hogy a vőlegény a Lónyay család katolikus ágából való. Ma pedig azt híresztelik megbízható körökben, hogy nemcsak az eljegyzés befejezett tény hanem az is, hogy Stefánia főhercegnő és gróf Lónyay Elemér esküvője már november hónapban megtörténik.

* **A szatmári káptalan gyásza.** Részvételt értesülünk a szatmári káptalannak egyik régi érdemes tagjának haláláról. Mint a beküldött gyászjelentés tudatja Pohl Károly éneklő

kanonok, sághi prépost, gyémánt-misés áldozópap, a szatmár-egyházmegye Nestora stb. folyó hó 14-én éjjeli 1 órakor életének 85., áldozópapságának 62. évében a végső szentségek ájtatos felvétele után végelegyengülés következtében elhunyt. Temetése f. hó 15-én nagy részvéttel ment végbe. Az örök világosság fényeskedjék neki!

* **A jászói prépost helyettese.** Részvételt emlékeztünk meg néhány hét előtt a jászói premontrai rend nagy érdemű praelátusának, Benedek Ferencnek aggasztó betegségéről, mely a rend vezetőségét arra bírta, hogy a beteg főpap mellé kormányzó-tanácsost válasszanak, mely őt a rendi dolgok intézésében segítse. A rend kormányzásában kiváló érdemeket szerzett praelátusnak egészségi állapota azonban ujabban annyira súlyosbodott, hogy a rendi káptalan felterjesztésére az apostoli király Ő Felsége elrendelte, hogy a rend tagjai a nagybeteg prépost mellé utódlási joggal bíró — cum iure successionis — helyettest válasszanak, ki a választás után azonnal vegye át a rend kormányzását. A prépost-helyettes választása e hó végén fog Jászón megtartatni. Jelöltekül első sorban azokat emlegetjük, a kik a múlt választásnál legtöbb szavazatot kaptak: Nátafalussy Kornél főigazgató, Károly Irén tanárt és Ströhr, a kassai konviktus igazgatóját.

* **Joghallgatók ismerkedés estélye.** Ma este tartják a joghallgatók a Zöldfa kistermében ismerkedési estélyüket. Az akadémia polgárok mindent elkövettek, hogy az estély minél sikerültebb legyen s úgy látszik, hogy az sikerült is nekik, amennyiben a tanárok nagy része megígérte megjelenését, a joghallgatók majdnem teljes számban megjelentek.

* **Elismerés a tanítóknak.** A derék velenzei tanítók a magok körében gyűjtést indítottak az idén az október 6-iki gyásznapi méltó megünneplése végett, melyhez az ottani polgárság közül is többen hozzájárultak. A költségek után fennmaradó összeget a helybeli 48-as honvéd-egylet segélyalapja javára juttatták az adokozók, melyet a napokban fizettek be a honvédek pénztárába. A hazafias adományért Szűcs István honvéd-egyleti főjegyző meglepő hangon levélben fejezte ki Markovits Pál tanítónak az öreg honvédek halás köszönetét.

* **Megerősítés.** Az igazságügyminiszter a tenkei kir. járásbírósnál ideiglenesen alkalmazott dr. Kiss Gyula aljegyzőt állásában megerősítette.

* **Kinevezés.** A nagyvárad kir. tábla elnöke Moldoványi László pénzügyi fogalmazót díjas joggyakornokká kinevezte.

/ **Névmagyarosítás.** Mach János nagyvárad lakos vezetéknévét Mátrai-ra magyarosította.

* **Gazdatisztek áthelyezése.** A káptalani uradalom gazdaságaiban október elején nagymértvű áthelyezések történtek. Az írászi pusztát, mely eddig bérbe volt adva, házikézelés alá vette a káptalan s Gaszner Károlyt rendelte oda ispánnak; Sal István ispán a Szent László-majorba lett áthelyezve, Imrik László ispán Bikácsról az Össi-i pusztára jött s helyébe bikácsi ispánnak Megó Ákos irnok lett kinevezve.

* **Egy ifju temetése.** Megindító részvét mellett ment végbe az oly korán, élte tavaszán elhalt Pallay Sándor IV. gymnasiumi osztályu tanuló temetése vasárnap. A tágas udvar megtelt előkelő résztvevő közönséggel, melynek soraiban ott volt a törvényszék, járásbíró, városi törvényhatóság tagjai, az ügyvédi karból sokan. A főgymnasium összes tanulói a tanárokkal, fekete lobogó alatt vonultak ki. A

koporsót a rokonság: Pallay-, Hlatky-, Örley- és Szabó-családok állták körül. A gyászmenetnél az elhunyt osztálytársai: a IV. osztály növendékei a koporsó után haladtak. A gyászszertartást Dencs János tb. kanonok, esperes-plébános végezte segédlettel. A koporsót teljesen elborították a szebbnél-szebb koszorúk, a következő feliratokkal:

Édes atyja — felejtethlen Sándor fiának; Saczikának — Andris és Klári; Szeretett kedves keresztfiunknak — Lajos és Fanci; Örley Dénes; Zajka László; Bulyovszky-család — Sándornak; özv. Pallay Jánosné nagymamája; Csathó Ferenc és neje; Csathó Ernő és Kálmán noka testvérei; A főgymnasium IV. osztálya — szeretett osztálytársának; özv. Kalmár Mihályné nagymamája Gyuláról; Banek Kornél Gyuláról; Tomsek Ferenc és fia; tanítója Berényi Antal.

A diszes temetést Weiszlovits Adolf és fia első nagyvárad temetkezési intézete végezte.

* **Eljegyzés.** Dr. Frankó László gyulai ügyvéd, szombaton tartotta eljegyzését szép arájával Endrődy Ilonkával, Endrődy Géza gyulai városi rendőrkapitány bájos leányával.

* **A kereskedelmi tanulók tanulmányutja.** A nagyvárad felső kereskedelmi tanintézet az új kezekben buzgalommal igyekszik céljának minél jobban megfelelni. A tanintézet II. és III. osztályu növendékei ma délből tanulmányi kirándulásra indulnak Mező-Telegre, a hol a nagyszabású gyártelepeket szemlélik meg. A növendékekkel dr. Kovács János igazgató, Nyilassy Károly és Khun Gyula tanárok vesznek részt a tanulmányutban.

* **Megőrült katona a várban.** Sajósi Ignác zálogháztulajdonos fiát Lajost, az idén sorozták be három éves bakának, mikor október hó elején bevonult a várba s belöltöztött a komisz mundérba, kétségbe volt esve az előtte álló 3 évtől, meg a szigorú katonaelettől. Társai hiába vigasztalták, hogy nincs olyan hosszú a minek vége nincs. Addig-addig szomorkodott nehéz állapotján, míg egyszer csak folyton szomorkodni kezdett — buskomorságba esett. Tegnap éjjel mezitlábra vetkezett, a két nagy szeges bakkancsot a két kezébe vette és ezzel megindult mezitláb kifelé a várból. Az őrség megállította, ő azonban a felszólításra tovább ment. Erre elébe ugrottak és Sajósi Lajos most eldobva a bakkancsokat, dulakodni kezdett a katonákkal és minden képen ki akart szabadulni. Végre erősen körülfogták és bezárták, másnap reggel azután kiderült, hogy Sajósi Lajos elméje megbomlott a katonaelettől való félelem miatt és így csakugyan már vége van a katonaeletnek reá nézve.

* **Veres kakas. Jádólvölgyön** tegnap előtt este nagy pusztítást vitt végbe a veres kakas. Egy szegény földmivelőnek Sonkutyán Juonnak meggyuladt a háza, amitől tüzet fogott a csütre s az istállója is s mind a földig leégett. A szegény embernek mindene elégett. A tűz oka ismeretlen.

* **Kézrekerült kukoricza tolvajok.** Két lessi csendőr: Nagy János és Varga Sándor sikerült fogást csinált vasárnap hajnalban. A csendőrségnél ugyanis feljelentést tettek, hogy a határból a kukoriczát minden éjszaka lopják és pedig olyan ügyesen, hogy a tetteseknek nyomára jönni nem sikerült. A tettesek kinyomozására így kiküldték Nagy és Varga csendőröket, a kik este lesbe állottak s daczára a rendkívüli kedvezőtlen időnek kint virrasztottak a mezőn reggelig. Hajnalban jöttek a tolvajok és pedig három csoportban. Először jött három ember, kik a magukkal hozott zsákokat megtöltötték, de a mikor elakarták vinni, a csendőrök meg fogták őket. Nem sok idő múlva ismét jöttek, ezúttal ketten s majd később, miután ezeket elfogták, ismét jöttek

hárman. A derék csendőrök mind a nyolcz embert elfogták s ellenük az eljárást megindították. Az elfogott emberek ezek: *Forun Péter*, *Forun Miklós* lessi, *Móga József*, *Tudvik János*, *Rádai János*, *Hadarsán János*, *Popovits Tógyer* és *Aburdán Lőrincz* oláh-szent-miklósi lakosok.

* **Fiatál gyilkos.** Debreczen határában szombaton egy véres hullát találtak. A hullát beszállították a kózkórházba, hol felbonczolták s megállapították, hogy gyilkos kezeknek esett áldozatul. A nyomozás során megállapították azt, hogy a gyilkos egy tizenhatéves fiú volt, *Török Lajos*, akivel az áldozat összeveszett, mire a fiú a kezében lévő késsel szíven szurta. A fiú elmenekült s most országos körözését elrendelték.

* **Halál a lovak között.** *Szabó János* árpádi jómódu gazdaember folyó hó 13-án délután a tengeri földről egy szekér kórót vitt haza. A kocsin 8 és 16 éves leánya ült. Mikor a faluba beértek, *Szabó* észrevette, hogy egy csomó kóró leesz. Ezt megmentendő, odaadta a gyeplőt leányának s ő maga leereszkedett a kocsi rudjára, hogy a kórót megigazítsa, nehogy leessék. E pillanatban azonban a lovak valamitől megijedtek s örült futásnak eredtek. *Szabó* lebukott a lovak közé, esése közben az egyik ló farkát kapta meg s az görcsösen szoritotta. Ez volt halála. A szegény ember valósággal kerekbe tört. A lovak 5—600 lépésre vonszolták a kerekék közé szorult embert s mikor a falubeliek megfékeztek őket. *Szabó* halott volt. A koponyája szétroncsolva, minden bordája, keze, lába iszonyuan összetörve, az egész ember egy alaktalan hústömeg volt. Leánya is kiesett a kocsiból, de oly szerencsén, hogy semmi baja sem történt.

* **A tizes bankó „hatása.”** Egy eredeti példáját hallottuk annak a mindjobban elterjedt felfogásnak, hogy pénzzel bármit ki lehet vinni s ha valaki a hivatalnokokat ügyes-bajos dolgában egy kis zsebpénzzel látja el, mindjárt kedvezőbben intézik el a dolgát. Szóval a sápvilágot éljük. Azonban ez a »kenés« nem mindig sikerül s néha balul üt ki. Egyik nagyvári katonavárosi polgártársnak italmérsi engedélyre lett volna szüksége. A szükséges kérvényt kellőleg felbélyegezve bevitte a pénzügyigazgatósághoz. Itt azonban csak személyesen akarta átadni a pénzügyigazgatónak. Végre be is jutott, de az igazgató nem akarta elfogadni a kérvényt. Kétszer is az iktatóba utasította az istenfélő izraelitát, de az nagy hálálkodások között kérte, hogy csak fogadja el a kérvényt, mert így nagyobb sikert remél. Végre az igazgató átvette a kérvényt, s midőn kinyitja, szeliden mosolygó angyalfejek kádkáltak rá. A kérvényben egy ropogós 10 torintos bankó kényelmeskedett. Egy pillanat múlva azonban annál kényelmesebb volt a jámbor polgár helyzete, mikor a kérvénnyel együtt repült feléje a babás tizes bankó s a megsértett igazgató holmi »kitakarodásról« beszélt. Ugyátszik azonban, hogy nem először próbált már ilyen »üzletet« az atyafi, mert csakhamar feltalálta magát:

— Boesánatot kérek, otthon felejtettem a pénztárczámat s ezért tettem a bankót az írományok közé.

De az utolsó szavakat már az ajtón kívül mondta.

* **Nyolcz napos közgyűlés.** Hódmezővásárhely törvényhatóságának Toroczky Viktor báró főispán elnöke alatt nyolcz napig egymásután tartó rendkívüli közgyűlése volt. A közgyűlés egyedüli tárgya — amint jelentik — az új szervezési szabályrendelet megalkotása s a tisztviselők fizetésrendezése volt. A fizetések rendezéséről szóló indítvány mellett és ellen a szavazatok egyenlő arányban oszolva meg, a döntés az elnök főispánt illette volna meg. A főispán azonban czélszerűnek találta az indítványt egy szűkebb tizenöttagú bizottság elé utasítani javaslattétel végett s ezt a véleményt a közgyűlés is magáévá tette. A gyengén dotált tisztviselők fizetés emelésének szönyegre hozatalánál az ellenzék valósággal obstruált. Hódmezővásárhely törvényhatósága október 18-án tartja meg rendes közgyűlését, amelyen tárgyalni fogja a jövő évi költségvetést.

Nősülési engedély-gyár Zomborban.

Országos feltűnést keltő bűnpörben kezdi meg a mai napon a végtárgyalást a zombori törvényszék. Intelligens urak és megszerzett parasztok egész légiója kerül ezúttal a bíróság elé, tanúságot tenni azokról, a melyek a zombori szolgabíró hivatalánál napirendre voltak s a honvédelminiszterium és a közigazgatási bizottság kijátszásával, továbbá az állami anyakönyvvezetők félrevezetésével közel száz esetben nyújtottak alkalmat és lehetőséget egy-egy szerelmes párnak, hogy a törvény által megengedett idő előtt törvényes házasságra lépjenek.

A kötelező polgári házasságról szóló törvény és a vele kapcsolatos rendelkezések értelmében tudvalevőleg a m. kir. honvédelmi miniszter van jogosítva arra, hogy a törvényes életkort be nem töltött, katonaköteles ifjúnak indokolt esetekben kivételes nősülési engedélyt adjon. A honvédelminiszterhez e tárgyban felterjesztendő kérvényekre a honvédelminiszter végzése a megyei közigazgatási bizottsághoz szokott leérkezni, amely ezt a határozatot a kérelmező féllel való közlés czéljából az illető szolgabírói hivatalnak küldi meg.

A zombori szolgabírói hivatalnál azonban vajmi keveset törődtek a honvédelminiszter elhatározásával és a közigazgatási bizottság értesítő átirataival. Évek során valóságos divattá lett itt, hogy a folyamodványokat is valamelyik szolgabírói hivatali közeg, néha maga a megyei főorvos (!) készítette, holott ez az eljárás a zugirásatról szóló rendelkezésekbe szöszabályokba ütközik. A kérvényt a szolgabírói hivatal fölterjesztette a rendes uton a miniszterhez, a kivételes nősülési engedélyt azonban a kérelmező félnek — miniszteri számra való hivatkozással megadta, még mielőtt tudhatta volna, hogy a miniszter ebben az ügyben, hogy határozott.

Volt eset rá, hogy a minisztertől később csakugyan megjött az engedély, a kérelmező fél azonban már akkor régen házasság volt, amennyiben a szolgabírói értesítés alapján annak rendje s módja szerint megköltözt. De volt eset arra is, hogy a miniszter az engedélyt megtagadta. Ilyen esetekben a miniszternek megtagadó határozatát a szolgabírósnál egyszerűen felretették, mivel a kérelmező fél már akkor javában élvezte a házasság örömeit.

A turpisságra nagyon későn jöttek rá. Nyomban fenytő vizsgálatot indítottak, amelynek menete során kiderült, hogy a kivételes nősülési engedélyeket *Mayer Károly* Leó szolgabírósnál irnok gyártotta s azoknak úgy szerzett érvényt, hogy egyszer *Tárczy Dezső* főszolgabíróval, máskor *Vujevich Lajos* szolgabíróval egyszerűen aláíratta a kiadványokat, amelyeket a házassulandók jó pénzért azonnal megkaptak. *Mayer Károly* Leótól a szerelmes párosok egyenesen az állami anyakönyvvezetőhöz mentek, aki a szolgabírói irat alapján legott összeadta őket.

Száz meg száz kivételes házasság történt azon a vidéken, de a vizsgálat csak *hetvenhat* olyan esetet tudott kétségtelenül megállapítani, a melyek büntető eljárás alá vonhatók. Ez esetek alapján *Mayer Károly* Leót, a ki állását fegyelmi uton elvesztette, *hetvenhat* rendbeli közokirathamisítás büntetése miatt vád alá helyezték s ügyében a végtárgyalást a mai napra tűzték ki.

A végtárgyalásra a korán házasságra lépett feleken kívül tanuk gyanánt beidézték *Tárczy* főszolgabírót, *Vujevich* szolgabírót, az esketésnél eljáró összes állami anyakönyvvezetőket, sőt dr. *Pavlovics* Simon megyei főorvost is, a ki legutóbb a szerb királytól a Takovalovagrendet kapta s a kit a vádhatározat azok sorába említi, a kik a feleknek illetéktelenül házassági kérvényt szerkesztettek.

EGYESÜLETEK.

A biharmegyei agarász-egylet f. évi október 20-án este 6 órakor Szalontán, a város gyűléstermében tartja meg rendes évi közgyűlést; folyó évi október 21-ikén és következő napjain pedig Bihar-llye község határában *Szabadhegyi Géza* vadászterületén egy agarversenyt rendez. Az érkező vendégek el-

szállásolását *Csanády Jenő* ur volt szíves vállalni, ennél fogva felkéretnek a vidékről részt venni óhajtók, miszerint ez időtartamra szállás, valamint lovai részére istálló végett *Csanády Jenő* urhoz (Szalontára) forduljanak. A Szalontára érkező vendégek szállásukra való vezetését a rendező-bizottság eszközli, mely október hó 20-án délutáni 2 órától kezdve Szalontán, a városházánál fog tartózkodni.

Igazságszolgáltatás.

Sályi csendélet. *Lengyel Sándor* borközi állapotban törtétt haza a múlt év októberében éjjel *Lajos* testvérével és *Szabó Imrével* Sályi község uttalan utain. *Zajos* hazavonulást csinálhattak, mert a zajra a község jegyzője *Roskovics Béla* is kijött megtudakolni a zaj okát.

Ezt nagyon hamar is volt alkalmá meg tudni, mert az éjjeli dezertorok ottteremtettek a kölcsönös szidalmak előcsatározásként mi után elhangzottak, a dolog *Lengyel Sándor* és a község jegyzője között kéztusára került. *Lengyel Sándor* fojtogatni kezdte a jegyzőt s ebbeli buzgalma még akkor is alig csilapodott, a mikor a jegyző sógora *Fodor Jolán* egy kancsó hideg vízzel öntötte le. *Lengyel Sándor* most más harcra kezdett. A jegyző után bevonult annak lakására, az ajtó feszegette, az ablakon is próbált behatolni, de a jegyző fegyvert fogott rá. Spártai elszántsággal tartotta *Lengyel Sándor* mellett a fegyvernek, de miután többen is rohantak oda a megtámadott család segítségére, jobbnak látta a kisbírók fölpofozása után eloldalogni a csata színhelyéről, hol ajtó-törés, üvegcserepek, botok stb. jelezték, hogy ő járt ott.

Ezt az ügyet tárgyalta ma a nagyvári kir. törvényszék büntető tanácsa dr. *Móré Pál* elnöke alatt, szavazó bírák dr. *Simay Gyula* és dr. *Mikó Gyula*. Első és másodrendű vádlott *Lengyel Sándor* és *Lajos*, a B. t. 301. §. szerint minősülő súlyos testisértés, 330, 331 §-ok sz. minősülő magánlak sértés és hatóság elleni erőszak büntetése miatt vádlottak.

Kihallgatják a panaszos bántalmazott *Roskovics Béla* községi jegyzőt és nejét, *Fodor Jolánt*, továbbá *Revoczky Béla* uradalmi erdészt, a bántalmazott kisbírókat, a jegyző cseléségét, a kik többé-kevésbbé megerősítik a vádiratban foglaltakat.

Vádlottak elszántság és keyés következetességgel tagadnak, amennyiben mindent tagadnak úgy annyira, hogy maga a védőügyvéd figyelmzetteti a vádlottakat, hogy valljanak be már valamit.

Két tanu, *Kovács Károly* és *Deverdics János* a vádlott alantasai ellenkezőt vallanak, a mit viszont *Tóth B. István* levélhordó a szembesítésnél tagad.

Elnök elrendeli az ügyész kérelmére a megsebesült *Majernyik György* kisbíró fejének megvizsgálását a törvényszéki orvos által.

Dr. *Grósz Albert* teljesíti a vizsgálatot s kijelenti, hogy a bal falcsonton fejbőr-hegg található, melynek gyógyulása 20 napon túli időtartamot vett igénybe. Ez a sérelem ugyan nincs a visum repertumban s ezt a vizsgálatnál pedig lehetetlen észre nem venni.

Panaszosok, valamint a tanuk egy részének megesketését indítványozza az ügyész.

Dr. *Márkus László* óvást emel a panaszosok, mint érdekeltek megeskétése ellen.

A törvényszék elrendeli úgy a panaszosok, valamint a tanuk egy részének megesketését és újabb tanuk kihallgatása végett elnapolja a tárgyalást.

Krumplicska, fuszulyka . . . Roguz Vincze galicziai lengyel, jelenleg száldobágyi lakos, foglalkozására nézve csizmadia mester volt a panaszos.

De rég felhagyott a csizmadia mesterséggel, mert neje előteremt mindazt egymaga, a mi egy 8 tagu családnak szükséges. Pár éve egy szőlőre valót is keresett az asszony s vett is egy szőlőt *Svingula Mihálytól* s azt a saját nevére iratta. *Roguz Vinczét* bántotta ez a dolog s panaszt emelt neje, valamint *Boróti*

Lajos száldobágyi jegyző ellen, hogy a telek-könyvvezésnél őt kijátszották, mert a közös szerzeményü szőlőt csak a feleség nevére iratták.

A magyar ember mindig nevet, ha nyelvét elferdítve ejtik ki. Roguz Vincze pedig erősen tótos jargonban beszél, tehát a tárgyalás is elég derült. Ezen kívül a vádlott föld-süket tehát az elnök tele tudóval beszél, egyszer-egyszer keresztül hajolva az asztalon ordít a panaszos fülébe.

Elnök: (panaszoshoz) Mi a foglalkozása?

Panaszos: Igenis ott lakunk. (Derűtség.)

Elnök: (harsogva) Hogyan élnek meg?

Panaszos: (eszmélve) Hej, hej! Hát kirem alásan, van kis kertünk, abban természetünk fuszulykát, krumplicskát, van kis tehenünk, kenyeret sutunk, van kis vebelünk (malacz), azt etetünk, míg lesz belule disznócska. (Derűtség.)

A tanuvallomásokból azonban kiderül az ő ingyenélősége, valamint a vádlott *Boróti* Lajos jegyző jóhiszeműsége és Boguzné teljes ártatlansága ennél fogva a kir. törvényszék a vádlottakat felmentette.

Most a tanács tagjai, az ügyész, ügyvéd, jegyző kiabálják a panaszos fülébe az ítéletet s az elnök mindenképen igyekszik neki megmagyarázni a felelősség fogalmát, a mi azután sikerült is.

Az ügyész és panaszos felelősséget jelentettek be.

Sajtópör Petőfi miatt. Ma a második sajtópört tárgyalja a budapesti esküdtszék azon osztálygyűlésre izgató tartamu cikkek miatt, a melyeket Petőfi halálának félszázados évfordulója alkalmából a nemzetközi szociál-demokraták a Népszava hasábjain közzétettek.

Az első cikk miatt csak a minap ítélték el *Welner* Jakabot, a Népszava felelős szerkesztőjét, a második, *Petőfi* Sándor feliratu s július 29-én megjelent cikk miatt *Delczeder* Ágoston asztaloslegényt vonják, mint szerzőt, ma felelősségre.

Delczeder Petőfi ünnepélyről írva, cikkében a következőket írja:

»A forradalomtól rettegő gyávák faja nem halt ki, de nem haltak ki a képmutatók sem. S a gyáva képmutatók serege kivonul a világszabadság lánglelkű költőjének és harcászának sírjához, hogy megszentelteljeníse a nagy forradalmár emléket, hogy ünnepelje őt.

És ünneplik. Hangos szóval, dobszóval. Hadd lássa a világ, hogy ők jó hazafiak. Ha Petőfi ezt megérte volna! Haragtól pirosuló arccal kergette volna ki templomából a szentségtörőket, kik önző üzelmeik áruhelyévé aljasították le azt, amit ő a haza fogalma alatt tisztelt s a kik őt, a világszabadság hősi bajnokát czégerül akar felhasználni népeket leigázó jogfosztó üzelmeikhez.

Elmondja továbbá, hogy ott lesznek ezen az ünnepen azok a képmutató farizeusok, akik néhány nappal azelőtt egy munkás egyesületben az alföldön elkobozták Petőfi költeményeit izgató tartalmuk miatt s nem engedték ezeket a költeményeket a szabadságharc városában a munkások által elszavalni stb.

A mai tárgyaláson *Zsitvay* Leó elnököl. A vádat dr. *Daróczy* Elek kir. alügyész fogja képviselni.

SZINHAZ.

Porzsolt Kálmán nagyvárad színházdirektora. Komoly helyről vettük azon hírt, hogy *Porzsolt* Kálmán a *Népszínház* igazgatója lemond jelenleg viselt állásáról és pályázik a nagyvárad színházállomásra igazgatónak. Az eddigi pályázóknak így erős versenytársuk lenne, mert a Népszínház vezetőjét, kiben meg vannak bőven mindazon tulajdonságok, melyek egy szintársulat megalakítására, szervezésére és igazgatására szükségesek, a nagyvárad közönség erős rokonszenve fogadná.

Közönség köre.

Mindazoknak, a kik bennünket néhai **Hermann Benedek** elhunytá alkalmából részvétükkel felkerestek, ez uton mond köszönetet

a gyászoló család.

TAVIRATOK.

Ismét házassági hir.

Budapest, okt. 16. (Saj. tud. táv.) A külföldi lapok folyton házastíják a királyi család tagjait. A berlini *Local Anzeiger* most *Ferencz Ferdinánd* trónörökös házastíja *Chotek* Zsófia grófnővel, a király természetesen beleegyeznék, de a trónörökös fia lemondana a trónöröklésről.

Titkos tanácsosok esküje.

Budapest, okt. 16. (Saj. tud. táv.) Ma délelőtt fél kilencz órakor tették le az esküt *Ő Felsége* kezeibe: *Hegedüs* Sándor kereskedelemügyi miniszter, *Plósz* Sándor igazságügyminiszter, *Andrássy* Gyula gróf országgyűlési képviselő és *Pokorny* Ármán altábornagy, kassai hadtestparancsnok, ujonnan kinevezett titkos tanácsosok. Az eskütételnél a közös külügyminiszter képviseletében *Széll* Kálmán miniszterelnök, továbbá *Apponyi* Lajos gróf magyarországi udvarnagy működtek közre. Az eskü mintát waldenegg *Berger* udvari és miniszteri tanácsos olvasta fel.

A börze áldozata.

Pozsony, okt. 16. (Saj. tud. táv.) *Pekovic* Sándor dúsgazdag ügyvéd börzedifferenciák miatt öngyilkos lett.

Az osztrák miniszterelnök Budapesten.

Budapest, okt. 16. (Saj. tud. távirata.) *Clary* gróf osztrák kormányelnök és *Kniazio-luczy* lovag, az osztrák pénzügyminiszterium vezetője, ma reggel ideérkeztek és d. e. fél tíz órakor a miniszterelnökségbe hajtottak, hol *Széll* Kálmán miniszterelnökkel és *Lukács* László pénzügyminiszterrel hosszabb ideig értekeztek. Az osztrák miniszterek még ma visszautaznak Bécsbe.

Közös miniszteri tanácskozás.

Bécs, okt. 16. (Saj. tud. táv.) Ma délelőtt közös miniszteri értekezlet volt, a melyen a magyar kormány részéről *Széll* Kálmán miniszterelnök, *Lukács* László pénzügyminiszter és *Plósz* Sándor igazságügyminiszter; az osztrák kormány részéről pedig *Clary*, a minisztertanács elnöke és *Kniazio-luczy*, a pénzügyminiszterium vezetője vett részt.

Választások Belgiumban.

Brüsszel, okt. 16. A községi választások tegnap mentek végbe teljes rendben. Brüsszelben a szabadelvűek egy mandátumot hódítottak el a katolikusoktól. A szociálisták megtartották mandátumaikat. A külvárosokban a szociálisták nyertek néhány helyet. A hol a szociálisták a szabadelvűekkel egyesültek, ott a katolikusok mindentűt vereséget szenvedtek. Antwerpenben a katolikusok hét mandátumot vesztek, ellenben Mechelen legyőzték a liberálisokat. Lüttichben a szociálisták két mandátumot nyertek. A központi bányavidéken a

szociálisták több helyen vereséget szenvedtek, ellenben a charleroi bányavidéken megtartották mandátumaikat. Alostban a kereszténydemokrata *Daens* abbé (kit érseke kiközösített) listája a katolikusokkal szemben megbukott. Naumurban az egyesült szabadelvűek és szociálisták győzteka katolikusok fölött. (M. T. I.)

A nyelvrendeletek megszüntetése.

Bécs, okt. 16. (Saj. tud. táv.) A bécsi hivatalos lap holnap fogja közölni a nyelvrendeletek megszüntetését s ugyan-csak holnap veszik kezdetüket a miniszteri tanácskozások a delegációk ügyében. És ezzel remélik, hogy az új békés éra befog köszönteni.

A szabadkőmives Millerand.

Lille, okt. 16. A szabadkőmives-páholyok fogadásakor az mondta *Millerand* kereskedelmi miniszter, hogy *Waldeck-Rousseau* miniszterelnök az egyesületekről szóló törvényjavaslatot fog a kamarák elé terjeszteni, majd hozzátette, hogy a kormány senkit sem akar üldözni, de nem fogja megengedni, hogy a vallás álarca alatt politikai hadjáratot vezessenek a köztársaság ellen és nem fogja megengedni, hogy jóvá nem hagyott egyesületek, a melyeknek pénzük és hatalmas agitációs eszközeik vannak, a törvény alól kivonják magukat.

Sarlat, okt. 16. Egy vasut megnyitása alkalmával *Baudin* közmunkaügyi és *Leygues* közoktatásügyi miniszterek beszédet mondtak, a melyben az összes republikánusok egyesülésének szükségességét hangoztatták és azt mondták, hogy az országban uralkodó izgatottságnak véget kell vetni és igyekezni kell a kedélyeket megnyugtanni. (M. T. I.)

Transzvál.

Fokváros, okt. 16. Itt hire jár, hogy az angol csapatok a transzváli búr hadtestnek, a mely a Modder-River vidékéről való búrokkal egyesülni igyekezett, útját állták és hogy *Spytontein* mellett, *Kimberley*-től délre, komolyabb ütközetre került a dolog. Tegnap este 7 óráig ezt a hírt még nem erősítették meg. Hir szerint a búrok megszállták *Bordersiding* vasúti állomást, amely *Vrijburg* és *Kimberley* között van. Állítólag tüzérseget is hoztak magukkal.

Fokváros, okt. 16. Tegnap este 11 órakor azt jelentette a modder-riveri állomás előjárója, hogy *Kimberley* felől lövések hallatszanak. Az állomással való távirati összeköttetés még nem szakadt meg. (M. T. I.)

Fokváros, okt. 16. Hire jár, hogy *Vrijburg* és *Kimberley* között most harcolnak. Itt szerzett értesülés szerint a Modder-River mellett, körülbelül 25 mérföldnyire délre *Kimberley*-től, elpusztították a vazuti és táviróvonalakat.

Durban, okt. 16. *Ladysmith*-ből vagy *Glencoe*-ből még nem érkezett megbízható jelentés, kivéve azt, hogy egy őrzőjárat *Glencoe* előtt egy búr csapatral lövést váltott. A beérkezett jelentések mind megegyeznek abban, hogy a búrok megszállták *New-Castlet*.

Kimberley, okt. 16. Egy 3000—4000 főnyi búr csapatot ma délből a Modder-River felé láttak előnyomulni. (M. T. I.)

KÖZGAZDASÁG.

Ipartestületek kongresszusa Kolozsvárott. Az ipartestületek 2 napi kongresszusán *Bobula* János fővárosi építész kezdte meg az előadások sorát az építőipar törvényes szabályozásáról szóló határozati javaslatának beható megokulásával. Ugyanerről a tárgyról *Gunszt* József budapesti építő ipartestületi jegyző is terjesztett be határozati javaslatát elfogadták.

Az iparosok nyugdíjügye volt az ülés következő tárgya, melyet *Edvi Illés* László titkár nagy érdeklődéssel hallgatott előadói beszédével vezetett be. Több felszólalása után az előadói javaslatot elfogadták. E szerint a nyugdíjintézmény önkéntes hozzájárulással lenne létesítendő.

A betegsegélyző ügynek Szontagh Jenő (Szolnok), Sugár Ignác (Miskolc) és ifj. Jakab Lajos (Kölcsvár) voltak előadói. E tárgynál hosszas, itt-ott szenvedélyes vita indult meg. Elfogadták Szontagh Jenő javaslatát a kassai küldöttek a testületi pénztárak felkarolását célzó pótlásával.

A fegyenczipar ügyét pótlással elfogadták.

A napirend folytatása előtt Gelléri Mór felolvasta Hegedűs Sándor kereskedelmi miniszternek a kongresszus üdvözlétére küldött távirati válaszát.

A tisztességiellen verseny ellen való védekezés ügyében elhatározta a kongresszus, hogy a tisztességiellen verseny ellen való törvényhozási és kormányzati rendszabályok érdekében feliratot intéz a kereskedelmi miniszterhez.

A munkaközvetítés kérdését levették a napirendről.

Dr. Kovács Gyula, a kir. kereskedelmi muzeum igazgatója, motorikus erőre berendezett kézműhelyek felállítását indítványozta.

A békéltető bizottsági intézmény fejlesztésére nézve tett javaslatokat egyhangulag elfogadták.

A napirend utolsó tárgyául vegyes testületi indítványok voltak kitűzve. Az elnök és az előadó javaslatára az összes beérkezett indítványokat a központi bizottsághoz teszik át, kivéve a kereskedelmi és iparkamarák kettő választására és külön »kézműves kamarák« felállítására vonatkozó indítványt, melyet külön tárgyalásra tűzték ki. Hosszas vita után az elnök javaslatára a jövő országos gyűlés napirendjére tűzték ki az ügy tárgyalását.

A legközelebbi kongresszus helyéül 1902-re Nagyváradot tűzték ki.

Ülés után bankett volt az ipartestület díszes házában.

Reich Jenő és Társa

Tőzsde jelentése.

— A Tiszántul eredeti távirata. —

Értéktőzsde.

Budapest, október 16.

Az irányzat nyugodt.

Osztrák hitel	—	—	—	—	368. 1/2
Magyar hitel	—	—	—	—	372. 3/4
Allamvasut	—	—	—	—	339. —
Rimamurányi	—	—	—	—	336. 1/2
Magyar jelzálog	—	—	—	—	235. —
Salgótarjáni	—	—	—	—	341. —
Wagon-kölcsön	—	—	—	—	623. —
Villamosvasut	—	—	—	—	225. —
Magyar leszámítoló	—	—	—	—	251. 1/2
Iparbank	—	—	—	—	104. 25
Budapest közuti	—	—	—	—	404.50
Kereskedelmi	—	—	—	—	101.50
Délvasut	—	—	—	—	65.08

Aranyárak.

Budapest, október 16.

Készáru buzában az irányzat szilárd volt, és 35,000, mm. forgalom mellett az árak — krral magasabban jegyeztettek.

Buza októberre	—	—	—	—	8.21
Buza áprilisra	—	—	—	—	8.64
Uj tengeri	—	—	—	—	5.13
Rozs okt.	—	—	—	—	6.56
Zab okt.	—	—	—	—	4.92
Káposzta, repeze, aug.	—	—	—	—	—

Bécs, október 16.

Az irányzat csendes.

Osztr. hitel	—	—	—	—	362.20
Magyar hitel	—	—	—	—	365.75
Allamvasut	—	—	—	—	325.80

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1899. október 16-án.

Magyar aranyáradék 4%	—	—	—	—	115.25
Magyar koronááradék	—	—	—	—	93.90
Magyar vasuti kölcsön aranyban 4, 7/8%	—	—	—	—	119.75
Magyar vasuti kölcsön ezüstben 2 1/8%	—	—	—	—	98.25
Magyar keletvasuti államkötvény 1876-ból	—	—	—	—	119.25
Magyar földtehermentesítési kötvény 4%	—	—	—	—	92.75
Italmérési jog megváltási kötvény	—	—	—	—	98.75
Horváth-szlavón földtehermentesítési kötvény	—	—	—	—	94.50
Magyar nyereség-sorsjegy-kölcsön	—	—	—	—	161.25
Tiszaszabályozás és szegedi sorsjegyek kölcsön	—	—	—	—	137.50
Osztrák áradék papirban	—	—	—	—	98. —
Osztrák áradék ezüstben	—	—	—	—	98. —
Osztrák áradék aranyban	—	—	—	—	116.25
Osztrák korona áradék	—	—	—	—	98. —
Osztrák államsorsjegyek	—	—	—	—	135.50
Osztrák magyar bankrészevény	—	—	—	—	900. —
Magyar hitelbankrészevény	—	—	—	—	366.75
Osztrák hitelintézeti részevény	—	—	—	—	362.20
Párisi vista	—	—	—	—	325.50
20 frankos arany (Napoleon d'or)	—	—	—	—	9.57
Németbirodalmi márka	—	—	—	—	120.80
London vista	—	—	—	—	47.75
20 márkás arany	—	—	—	—	11.79

A szerkesztőért felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.

HENRY CIRCUS

Nagyváradon, a Nagy-piacz-téren.

Kedden, október hó 17-én este 8 órakor

nagy megnyitó

D S Z E L Ő A D A S

olyan műsorral, minő Nagyváradon még nem mutatott.

8 fekete csődör

szabadon idomította és elővezeti

Henry igazgató.

Hódoló köszöntés

nagyszerű ballett betét a tánczkar által

MR. ALFRED LOYAL

a legjelesebb Jockey-lovar.

The 2 Castagna

komikus zenebohócok.

Signora Criscuoló Ella

nagyszerű mutatványában a sodronyon, a minőt még addig sehol sem lehetett látni.

MILE JOSEFINE

bájos lovarnő.

BENEDETTI NAWA csoport

nagy gymnastikai mutatványok.

Záradékok:

az élő KARUSSEL.

Von STENDERUP MARGOT,

ugró lovarnő.

The 4 Paoli

acrobata bohócok.

4 mén 2 szürke 2 fekete

a világon egyedül álló idomítása

Henry igazgatónak.

Ezenkívül fellepte az összes művészemléketnek.

Szünidők 15 bohózat és 3 Auguszt bohózataival lesznek betölve.

Ezek között Alfred Barker.

Pénztárnyitás 7 órakor. Kezdet 8 órakor.

Helyárak: Zártszék 1—3-ik sorig számozva 1 frt 20 kr., I. hely 80 kr., II. hely 50 kr., karzat 25 kr.

Naponta kivétel nélkül este 8 órakor, ünnep és vasárnapokon délután 4 és este 8 órakor leend előadás. — Jegyek valamennyi ülőhelyre előre válthatók délelőtt 10 óráig délután 6-ig Pauker Dániel papirkereskedésében a Szent László-téren.

A nappali pénztár délelőtt 11 óráig délután 1-ig és este 7 óráig az előadás végéig lesz nyitva.

Naponta változatos műsor.

Holnap nagy előadás

Számos látogatásért esd

mely tisztelettel

Henry,

tulajdonos és igazgató.

VASUTI MENETREND.

Érvényes 1899. évi október 1-től.

Kölcsvár—Nagyvárad—Budapest.						Budapest—Nagyvárad—Kölcsvár.						Püspök-Ladány—Debreczen—Érmihályfalva.					
		Gy. v.	Gy. v.	Sz. v.	V. v.			Gy. v.	Gy. v.	Sz. v.	V. v.			Gy. v.	Sz. v.	Sz. v.	T. v.
Kölcsvár	ind.	11 01	5 23	7 00	6 13	Budapest	ind.	9 15	1 55	5 45	8 30	P.-Ladány	ind.	5 25	1 24	4 06	6 05
B.-Hunyad	»	12 20	6 40	8 37	7 55	Nagykátá	»	10 20	3 00	7 54	10 16	Debreczen	»	6 46	3 —	5 22	8 20
Csucsá	»	12 52	7 09	9 19	8 37	Szolnok	»	11 19	3 56	9 27	11 31	Érmihályfalva ér.	»	7 29	4 01	6 35	9 47
Bucsa	»	—	—	9 33	8 52	P.-Ladány	»	12 55	5 28	11 53	2 00	Érmihályfalva—Debreczen—Püspök-Ladány.					
Brátka	»	—	—	9 50	9 11	Báránd	»	—	—	12 07	2 12	Szá. v. Szá. v. Szá. v. Szá. v. Gy. v.					
Rév	»	1 34	7 47	10 08	9 32	Sáp	»	1 17	5 48	12 24	2 27	Érmihályfalva ind.	»	6 36	11 09	5 27	9 14
Élesd	»	1 48	7 59	10 25	9 49	B.-Ujfalu	»	1 33	6 03	12 46	2 47	Debreczen	»	3 37	12 36	8 15	10 27
Mező-Telegd	»	2 01	8 11	10 42	10 07	M.-Peterd	»	—	—	1 00	3 00	P.-Ladány	ér.	5 13	1 45	9 45	11 28
F.-Vásárhely	»	—	—	11 01	10 27	M.-Keresztes	»	—	—	1 14	3 12	Debreczen—Nagy-Léta—Vértess.					
Várdd-Velenceze	»	2 25	8 32	11 10	10 37	Bors	»	—	—	1 28	3 25	Vértess.—Debreczen—Nagy-Léta					
Nagyvárad	ér.	2 31	8 38	11 17	10 44	Püspöki	»	—	—	1 36	3 32	V. v. V. v. V. v. V. v. V. v.					
Nagyvárad	ind.	2 38	8 43	11 32	11 04	Nagyvárad	ér.	2 11	6 39	1 48	3 42	Debreczen i.	»	8 35	4 21	Nagy-Léta—Vértess.	5 25
Püspöki	»	—	8 51	11 42	11 14	Nagyvárad	ind.	2 18	6 46	2 06	3 58	Sáránd	»	9 28	5 06	Vértess. ind.	5 47
Bors	»	—	—	11 50	11 22	V.-Velenceze	»	2 24	—	2 30	4 05	H.-Bagos	»	9 41	5 17	M.-Pályi	6 03
Mező-keresztes	»	—	—	12 03	11 37	F.-Vásárhely	»	—	—	2 41	4 16	H.-Pályi	»	10 05	5 41	H.-Pályi	6 18
Mező-Peterd	»	—	—	12 15	11 50	M.-Telegd	»	2 50	7 15	3 03	4 38	M.-Pályi	»	10 20	5 55	H.-Bagos	6 40
B.-Ujfalu	»	3 18	9 23	12 29	12 05	Élesd	»	3 04	7 28	3 21	4 56	N.-Léta-	»	—	—	Sáránd	7 18
Sáp	»	3 33	9 38	12 47	12 25	Rév	»	3 26	7 50	3 45	5 20	Vértess. ér.	»	10 43	6 15	Debreczen é.	7 18
Báránd	»	—	—	1 01	12 41	Brátka	»	—	—	4 06	5 43	Sáránd—Derecske. Derecske—Sáránd.					
P.-Ladány	»	4 03	10 06	1 34	1 19	Bucsa	»	—	—	4 27	6 04	Sáránd ind.	»	9 38	5 16	Derecske ind.	6 00
Szolnok	»	5 39	11 44	3 35	3 37	Csucsá	»	4 16	8 37	4 53	6 31	Derecske ér.	»	9 57	5 35	Sáránd ér.	6 20
Nagy-Kátá	»	6 34	12 41	4 45	5 07	B.-Hunyad	»	4 52	9 08	5 32	7 16						
Budapest	ér.	7 50	01 50	6 20	7 10	Kölcsvár	ér.	5 55	10 08	6 59	8 33						

Nyomatott a Szent-László-nyomdában Nagyváradon.